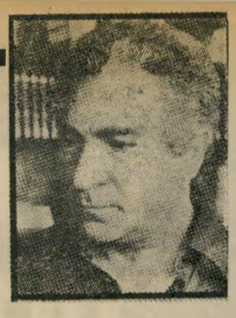

(המשך מעמוד 17)

הערבים אינם דומים למצרים. ה־ישראלים ניסו לעבוד עם הערבים, והם עצמם הגיעו למסקנה, כי המצרים שונים. לכן לא היה זה מוזר, שאחד הש־רים הישראליים אמר לנשיא אל־סאדאת: „אדוני הנשיא, הבטח לי שכל הערבים יהיו מצאותיים כמו המצרים, ואני אעזוב את הגדה המערבית ואת רצועת־עזה — מחר!"

אם כך, המושג „ביטחון" יכול להפוך לכותרת המילון הפוליטי כולו. למושג ביטחון יש אלף משמעויות ואלף הסתיי־גויות.

אני עדיין זוכר כיצד הלכתי לאכול ארוחת־צהריים בביתה של מישפחה פלס־טינית בחברון. היה עמי ידיד ישראלי מפורסם. האוכל הוגש בשפע, אך לפתע ראיתי את ידידי מפסיק לאכול. הוא שאל אותי: „האם אתה רואה מה שאני רואה?" שאלת: מה? והלה הצביע בידו אל מחוץ לבית, שם שיחקו ילדים קטנים, ואמר: „בעתיד ייצאו כל הילדים הללו למילחמה בילדים שלנו. הם רבים, ואנו איננו מסוג־לים להתחרות בהם בריבוי טבעי."

הביטחון הישראלי והחומה הסינית

היום אנחנו מכירים היטב את המושג „ביטחון"; בעבר קדמו לו ביטויים אח־רים, שהגיסיון הצבאי והפוליטי מחק אר־תם ממילון המושגים. ביטויים כמו „שבי־תת נשק", „הפסקת אש", „קביעת הג־בולות מחדש", או „הגדרת הגבולות".

אחרי מילחמת 1967 צצו ביטויים חד־שים. הביטוי „גבולות מוכרים ובטוחים" הופיע בנייר־העבודה שהוגש על־ידי קנ־דה ודנמארק למועצת־הביטחון, באוקטו־בר 1967. ארצות־הברית ציינה בתזכיר אחר, כי לא היו מעולם „גבולות מוכרים ובטוחים" — לא במילחמת 1948, לא ב־מילחמת 1956, ולא במילחמת 1967 ואף לא אחריה.

והנה, הגיעה מילחמת 1973 וחיסלה את כל התיאוריות הישראליות על גבולות בטוחים — עם הריסת קו בר־לב. כאשר מפעילים נשק חדיש, שוב אין גבולות בטוחים. ביטחון איננו קו בר־לב, קו מא־ז'ינו או קו זיגפריד. גם לא החומה הסי־נית הגדולה או הגבול של קו־אפי המפריד בין מצרים ללוב.

הביטחון הוא רעיון, או הסכמה על רעיון. כאשר אנו מסכימים על רעיון כלשהו, ההסכמה היא־היא הגבולות ה־בטוחים והמוכרים. מנקודת מבט זו אנו מסוגלים לדון בגבולות שבין ארצות־הברית וקנדה, ארצות־הברית ומכסיקו, או כל מדינות אירופה שנהר הריין עובר בתחומיהן ומקשר אותן זו עם זו.

גם אחרי נסיגת ישראל מאדמת סיני אין ביטחון בעובדה שמפריד בינינו מיד־בר, או שהכוחות רחוקים זה מזה. אין גם ביטחון בכך שממדי הכוחות הוגבלו וכמותם גם כמויות הנשק והתחמושת. ואין ביטחון בכך שיהיו אזורים מפורזים או תחנות התרעה. אפשר להתגבר על כל אלה בתוך דקה אחת, באמצעות טיל או מטוס. הביטחון הוא ההסכם השורר בי־נינו.

במילון הפוליטי יש מילים נוספות ש־אותן הסכנו לאלילים. כמו המילה „דטאנט", להגדרת המצב השורר בין אר־צות־הברית וברית־המועצות. זוהי מילה בלתי מדוייקת, השאולה מן השפה הצר־פתית. מדוע איננה מדוייקת? משום שכמו כל המושגים בשפה הצרפתית גם מושג זה מוכר ומובן לצרפתים בלבד, ואינו ברור די הצורך לאמריקאים או לסובי־טים. כל אימת שהאמריקאים או הסובי־טים חשים, כי חילוקי־הדעות עולים ו־עפים על פני השטח, הם ממהרים להצ־היר: עובדה זאת וזאת אינה עולה ב־קנה־אחד עם רוח הדטאנט. הסובייטים מעדיפים מושג אחר: „דו־קיום בשלום".

זהו צירוף מילים, פרי המצאתו של לנין. האמריקאים השתמשו בו פעם אחת, ב־אותו הסכם שחתם ריצ'ארד ניכסון במוס־קבה בשנת 1972. הסובייטים חשו או גאווה וכוח — כיוון שהצליחו לאלץ את האמ־ריקאים להשתמש בביטויו הישן של לנין.

אולם היכן הסתתר ה„דטאנט" כאשר פעלו הרוסים לחיסול ההתנגשויות שבין מצריים, סוריה וישראל, או בעת משבר קפריסין, או במילחמת אנגולה, או במיל־חמת הודו ופקיסתאן, או באתיופיה, או בדרום־תימן, או בעת הפלישה הסובי־טית לאפגניסתאן?

מילחמה קרה ושלום פושר

חברי מיחמת־העולם השנייה השתמשנו בביטוי „המילחמה הקרה" — מילחמת התעמולה, המילחמה הפסיכו־לוגית, שבה אין משתמשים בנשק. אר־צות־הברית נטלה את המושג הזה בהש־אלה ואיימה לממשו.

מילחמה קרה פירושה שלום פושר. מעט מילחמה, ומעט שלום. אם היה זה ההגדה בגין איננו „מוכן" מבחינה נפשית, פו־ליטית, היסטורית ופיסית להגדרת המושג ביטחון כדרך להגשמת האוטונומיה.

אחרים מן האישים הללו הזכיר לנו את הדברים שהופיעו בספרו של מנחם בגין לילות לבנים. בספר זה הוא מדבר על אוטונומיה בתוך בתי־הסוהר וטוען, כי אוטונומיה פירושה, שהאדם חופשי לכבס את בגדיו ולבשל את ארוחותיו בתוככי הכלא!

זוהי חירותו של האסיר. כלומר, חירות בתוך הכלא, שאיננו בבעלותו, על אדמה שאינה שייכת לו.

כמה שבועות לפני ה־26 במאי פירסמו הערבים, כי ייצאו לבגדאד כדי לכנס ועידת „פיסגה". התהיה ועידה זו — אם אכן תתכנס — התשובה לוועידת טרי־פולי, שבה שללו המשתתפים איש את דב־רי זולתו? הפלסטינים גינו את ההחל־טות שהתקבלו בעניין הפסקת אספקת ה־נפט והגז, את ההכרה ברפובליקה המד־ברית שהקימה חזית הפוליסאריו. יותר מכל דבר אחר, נחשפו בוועידה האטלית והולכת־שולל שהתבטאו בהתלהבותו של המלך חוסיין. המלך רוצה להיפגש עם הממנגים הסעודיים והעיראקיים — ולאחר מכן ימכור את סעודיה ועיראק לנשיא קארטר. אחר כך יגבה את מחיר מי נהר הירמוך, ובסופו של דבר ימכרם לישר־אל...

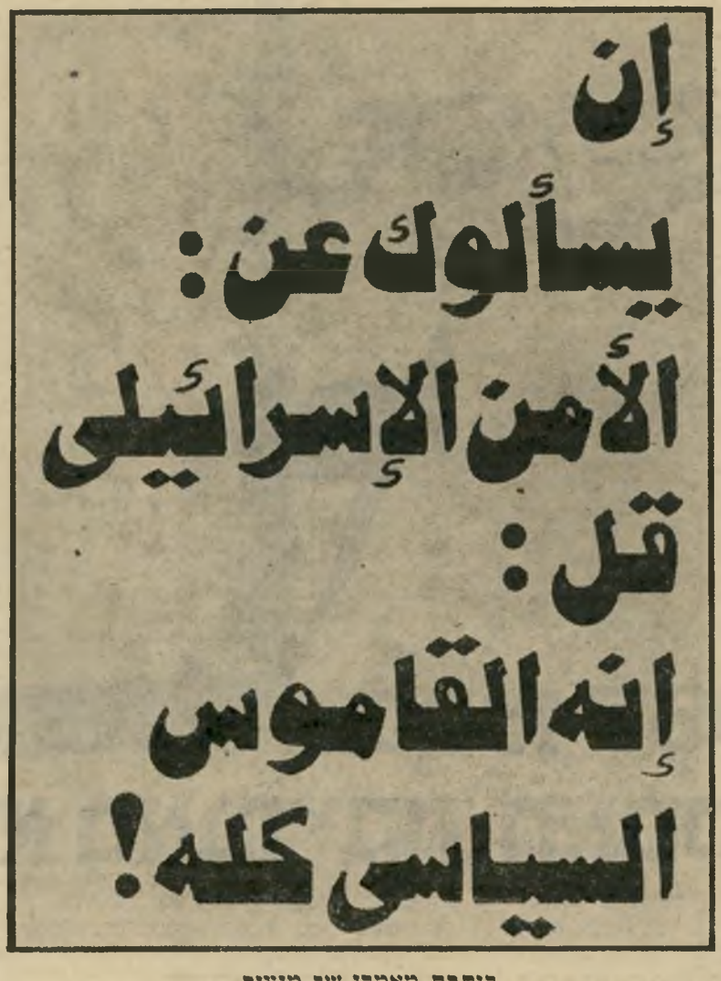

כותרת מאמרו של מנצור

„ביטחון" הינו האליל החדש שהקימה ישראל כמחיצה, כחייץ וכמיכשול, מבלי להסכים על משמעותו המדוייקת או על הגדרות שיתקבלו על־ידינו ועל־ידי העולם כולו.

בשבועות האחרונים האזין הנשיא אל־סאדאת לדבריהם של אישים יהודיים בע־לי שם עולמי, שהבהירו לו, כי מנחם בגין, פרי בחירתו החופשית של העם, אינו „יונה" ואינו „בז". הוא מאמין בכך, שהשלום הוא הדבר החשוב ביותר, ושהוא מוכן לוותר על כל חלקי ארץ־ישראל, פרט לאלה שהוא מאמין, כי הם חיוניים לביטחון ישראל.

„אם ישאלו אותך על הביטחון בישראל - אמור: זה המילון המדיני כולו!"

צעד אחד בדרך ארוכה

אי־אפשר לחזור לאחור, לסגת מדבר שהישגנו. חלף הזמן שבו הפו־ליטיקה הישראלית־ערבית היתה משהו כמו משחק כדורגל, שבו אנחנו רושמים לעצמנו מטרות צבאיות ואחר כך חוזרים אל קו האמצע, כדי להתחיל את התחרות מחדש. מילחמה ועוד מילחמה.

עמדתה של מצריים ברורה ומוכרת. תמציתה במישפט אחד: הקמת ההתנחלו־יות היתה פעולה בלתי־חוקית, וכל שינוי במעמדה של ירושלים המזרחית, שהיא חלק מן הגדה המערבית, בהתאם להחלטת העצרת הכללית של האו"ם מ־4 ביולי 1967, זאת בהסכמתה של ארצות־הברית מן התקופה שקדמה לנשיאותו של קאר־טר. אנחנו איננו מדברים בשמם של ה־פלסטינים. אנחנו סוללים עבורם את הד־רך, מטאטאים ומכשירים אותה לפני שיגיע תורם, בהיותם בעלי האינטרס האמיתי. למעגם התנהלו מילחמות נגד ישראל, ולמענם נחתם חוזה־השלום עם ישראל.

בשיחה האחרונה שהתקיימה בין ד"ר מוסטפא חליל לבין מנחם בגין אמר ראש ממשלת ישראל: „זוהי עמדתנו." כלומר, ההתעקשות וההתפשטות במסווה ה„ביט־חון" זהו הרעיון האחרון שלו. תגובת ראש ממשלת מצריים היתה: „גם לנו יש עמדה!"

לא תהיה זאת תגלית מדינית אם נאמר שאם לא יהיה שלום כולל עם הערבים, לא יהיה שלום עם ישראל באיזור. בישר־אל מושל מיעוט מערבי, למרות שזוהי מדינה מזרחית בתוך המיזרח־התיכון. עליה לחתת בשלום עם המזרחיים — בתוך המדינה ומחוץ לה. אם יוצאי אר־צות המערב בתוך ישראל רוצים לכפות את ה„התמערבות" על המיזרחיים, זכותם לעשות זאת ולהאמין בדבריו של המשורר קיפלינג, וזה בדיוק מה שגם מנחם בגין מאמין בו.

לישראל אין ברירה: עליה לחיות בש־לום ובדטאנט. לחסל את המילחמה הק־רה והשלום הפושר, כדי לזכות באותו ביטחון עצמו, שהיא שואפת אליו. אין ביטחון באמצעות אש וברזל. אין ביטחון בהפיכת המחד הישראלי לטרור המופנה כלפי הערבים, או לכיבוי האש בבתיהם וצינון הברזל עוד לפני שיסתיים הכיבוש הערבי על האדמה הערבית.

השלום עם מצריים הוא הישג עצום. אולם אין זה השלום הכולל שאותו דרשנו מאז נשא הנשיא אל־סאדאת את דבריו בכנסת.

בשבוע שעבר רמזתי על אפשרות של „נסיגת" מצריים מן המשא־ומתן על ה־אוטונומיה. מצריים לא נסוגה, שהרי אפילו מיפגש רישמי אחד לא התקיים ב־הרצליה בין שלושת הצדדים. היו „פגישות" על כוס־קפה כדי להבהיר דברים שפורסמו בעיתונות המצרית או את הידיעות הכוז־בות שראו אור בעיתונות הישראלית. ידיעות בלתי־נכונות אלה פורסמו בעיתו־נות הישראלית כדי לקומם את העם נגד המשא־ומתן או כדי לגנות את מה ש־התרחש בחברון.

אם התמונה ששירטט רודיארד קיפלינג, האימפריאליסט שנולד בהודו, שוכה בפרס נובל ושהאמין בכך שאין תקוה כי מיזרח ומערב ייפגשו, אם התמונה הזאת איננה ברורה די צורכה, הרי צלילי הסימפוניה החמישית של בטהובן הולמים בכל אוזן. מאחר שהעולם כולו הפך צד מעוניין ב־נושא השלום, אלפי מיליונים נדים בראש־שיהם לאות אזהרה כלפי ישראל!